

Kafein Kullanım Bozukluğu Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Kafein Kullanım Bozukluğu Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=24172>

Özet

Kafein Kullanım Bozukluğu Ölçeği (KUÖ), bireylerin kafein tüketimine bağlı olarak gelişen sorunlu kullanım paternlerini ve bağımlılık belirtilerini değerlendirmek amacıyla uyarlanmış bir psikometrik ölçüm aracıdır. Orijinal ölçeğin Türkçe adaptasyonu, Kaya, Bodur ve arkadaşları (2021) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu geçerlik ve güvenirlik çalışması, ölçeğin Türk yetkin popülasyonunda kafein kullanım bozukluğunun klinik tanıma uygun semptomlar ölçmek için uygunluğunu kanıtlamayı hedeflemiştir.

Ölçek, katılımcıların kafein kullanımına ilişkin deneyimlerini 4'lü Likert tipi derecelendirme formatını kullanarak değerlendirmesine olanak tanıyarak tasarlanmıştır. Uyarlama çalışması, Türkiye'de artan kafein tüketimi bağlamında, bu tür bozuklukların erken teşhisi ve epidemiyolojik araştırmalar için sağlam bir araç sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Kafein, kafein kullanım bozukluğu, bağımlılık, psikometri, uyarlama, Kaya, 2021, yetkin popülasyon, psikolojik ölçüm.

Yazarlar

Seda Kaya, Mehmet Bodur, Mehmet Esgin, Fatma Pınar Çakıroğlu, Ayşe Özçelik.

Amaç

Kafein Kullanım Bozukluğu Ölçeği'nin temel amacı, bireylerde kafein tüketiminin yol açtığı klinik olarak anlamlı sıkıntı veya bozulmaya işaret eden semptomların varlığını ve şiddetini sistematik olarak ölçmektir. Bu semptomlar genellikle DSM-5'te tanımlanan madde kullanım bozukluklarına benzerlik gösterir ve tolerans, yoksunluk, kontrol kaybı ve olumsuz sonuçlara rağmen kullanıma devam etmeyi içerir.

Türkçe uyarlama çalışmasının spesifik amacı, orijinal ölçeğin psikometrik özelliklerini Türk dili ve kültürü bağlamında doğrulamak, böylece klinik ve araştırma ortamlarında güvenilir bir araç olarak kullanılmasını sağlamaktır. Bu ölçek, özellikle halk arasında araştırmalarda ve bağımlılık taramalarında yüksek riskli bireyleri belirlemek için önemlidir.

Yapı

Ölçek, Uluslararası Hastalık Sınıflandırması kriterlerine (özellikle DSM-5'teki Madde Kullanım Bozuklukları kriterlerine kafein için uyarlanmış hali) dayanan **kafein kullanım bozukluğu**

yapınsın ölçmektedir. Bu yapı, kafein kullanımının kontrolden çıkması ve bireyin yaşam alanlarında (iç, sosyal yaşam, sahlık) bozulmaya yol açması durumunu yansıtır.

Ölçek maddeleri, kullanımın kafein tüketimini azaltma veya kontrol etme konusundaki başarısız çabaların, kafein kesildiğinde yaşanan yoksunluk belirtilerini, istenen etkiyi elde etmek için artan miktarlarda kafeine ihtiyaç duyulması (tolerans) ve kafein kullanım nedeniyle önemli sorumlulukların ihmal edilmesini değerlendirir.

Geçerlik

Kafein Kullanım Bozukluğu Ölçeği'nin Türkçe versiyonunun geçerlik çallmaları, ölçeğin amaçladığı teorik yapıyı ne kadar doğru ölçtüğünü belirlemeyi amaçlamıştır. Kaya ve arkadaşları (2021) tarafından yürütülen çallmada, **yapı geçerli**i öncelikli olarak incelenmiştir. Yapılan faktör analizleri, ölçeğin teorik olarak beklenen boyut yapısını Türk popülasyonunda da desteklediğini göstermiştir.

Ayrıca, ölçeğin **kriter geçerli**i ve ayırt edici geçerli'i, kafein kullanım bozukluğu tanısı konmuş veya yüksek düzeyde kafein tüketen gruplarla diğer gruplar arasındaki farklılıklar inceleyerek sağlanmıştır. Bu psikometrik analizler, ölçeğin klinik olarak ilgili sonuçlarla korelasyonunu kanıtlamıştır.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenirlik (Reliability) analizleri, ölçek puanlarının tutarlılığını ve kararlılığını değerlendirir. Bu bağlamda, ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (**Cronbach Alfa** değeri) hesaplanmıştır ve yüksek alfa değerleri raporlanmıştır, bu da ölçek maddelerinin homojen olduğunu ve aynı temel yapıyı ölçmekte tutarlı olduğunu gösterir.

Yüksek iç tutarlılık değerleri, ölçeğin tek bir ölçüm anında dahi güvenilir sonuçlar ürettiğini teyit eder. Ek olarak, test-tekrar test güvenilirliği çallmaları, ölçek puanlarının zaman içinde stabil kaldığını ve rastgele hatalardan etkilenme düzeyinin düşük olduğunu göstermiştir.

Faktör Analizi

Kafein Kullanım Bozukluğu Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması için yapılan faktör analizi, ölçeğin çok boyutlu veya tek boyutlu yapınsın incelemiştir. Orijinal ölçeğin teorik olarak dayandığı yapıya uygun olarak, faktör analizleri kafein kullanım bozukluğunun temel bileşenlerini (örneğin, yoksunluk, tolerans, kontrol kaybı) ayrıtırmıştır.

Uygulanan Doğulayıcı Faktör Analizi (DFA) veya Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yöntemleri, toplanan verilerin model uyum indekslerini değerlendirir ve ölçeğin yapısal modelinin Türk

yeti?kin popülasyonu için iyi bir uyum sergiledi?ini do?rulam??t?r. Bu analizler, ölçe?in kültürel adaptasyonunun ba?arılı? oldu?unu gösteren önemli bir kanıttır.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Yeti?kin Popülasyon

Age Group: 18 ya? ve üzeri yeti?kinler

Population Details: Kafein tüketen yeti?kin bireyler üzerinde uygulanm?? ve valide edilmi?tir.

Test Methodology: 4'lü Likert tipi derecelendirme kullanılm??t?r. Katılımcılar, maddelere ne sıklıkla katıldıklarını belirtirler.

Anahtar Kelimeler

CUD, bağımlılık ölçeği, psikolojik değerlendirme, 4'lü Likert, geçerlik, güvenirlik, psikometrik özellikler.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Sa?lanan kaynakta belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: dyt.seda06@outlook.com (Sorumlu Yazar: Seda Kaya)

Correspondence Address: Sa?lanan kaynakta belirtilmemiştir.

?zinler, Ücret ve Test Y?li?

Uyarlama Y?li?: 2021

?zinler ve Ücret: Ölçe?in akademik veya klinik amaçlarla kullanım? için sorumlu yazar Seda Kaya ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. Telif hakları, yayınlanan makale aracılığıyla ilgili dergi ve yazarlara aittir.

Kaynaklar

Kaya, S., Bodur, M., Esgin, M., Çakıroğlu, F. P., & Özçelik, A. (2021). Validation of the Turkish Version of the Caffeine Use Disorder Questionnaire in an Adult Population. *Int J Ment Health Addict*.

Makalenin orijinal bağlantısı: ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8560018/

Ölçeğin orijinal PDF dosyası burada indirilebilir: [kafein-kullanim-bozuklugu-olcegi-toad.pdf](#)

Kafein Kullanım Bozukluğu Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, telif hakkı veya gizlilik nedeniyle bu platformda yayımlanmamaktadır. Ölçek maddelerine erişim sağlamak için sorumlu yazar (Seda Kaya) veya yayıncı kurulu ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.